

2021.GADA I PUSGADA DARBĪBAS REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI PAR VALSTS NODROŠINĀTO JURIDISKO PALĪDZĪBU

Atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktajam viena no Juridiskās palīdzības administrācijas (turpmāk – JPA) funkcijām ir apsaimniekot līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātajai juridiskajai palīdzībai, veicot juridiskās palīdzības sniedzējiem apmaksu, tai skaitā zvērinātiem advokātiem, kuri sniedz valsts nodrošināto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma, un nodrošināt juridisko palīdzību trūcīgām un maznodrošinātām personām, kuras pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā.

Persona, kura kvalificējas likumā noteiktajām prasībām, var saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību dažādās lietu kategorijās:

civillietās (ar izņēmumiem, kas noteikti Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 6.pantā)

administratīvajās lietās (patvēruma piešķiršanas un izraidīšanas procedūrās pārsūdzības procesa ietvaros, bāriņtiesas lēmuma par bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzību pārsūdzības procesa ietvaros, sarežģītajās administratīvajās lietās tiesā)

1) Satversmes tiesas procesā (ja Satversmes tiesa ir pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, kā šā lēmuma vienīgo pamatu norādot juridiskā pamatojuma neesību vai tā acīmredzamu nepietiekamību prasījuma apmierināšanai)

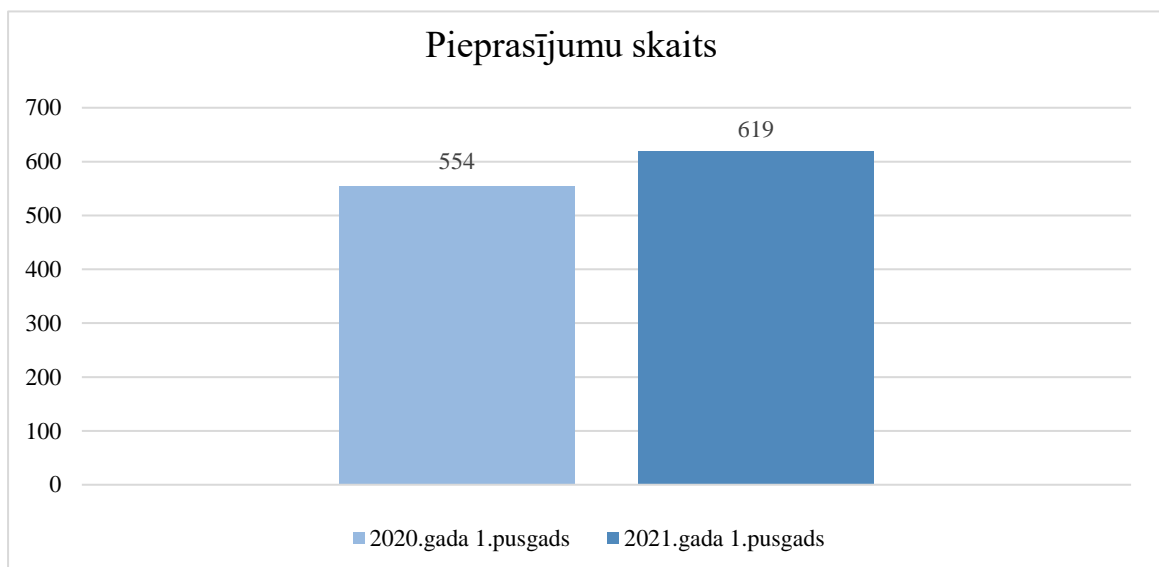
krimināllietās (aizstāvības un pārstāvības nodrošināšanai, vēršoties pie procesa virzītāja Kriminālprocesa likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā)

1) Ārstniecības likumā noteiktajos gadījumos, ja pacientam bez viņa piekrišanas tiek sniegta psihiatriskā palīdzība, tiesnesis nodrošina advokāta piedalīšanos juridiskās palīdzības saņemšanai

Daļējo valsts nodrošināto juridisko palīdzību noteikta veida advokātu civiltieslietās (par kapitālsabiedrību dalībnieku vai akcionāru sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem un kas izriet no saistību tiesībām, ja prasības summa pārsniedz 150000 *euro*, kā arī lietās par komercnoslēpuma aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu) var saņemt persona, kuras ienākumu līmenis nepārsniedz valstī noteikto minimālo mēneša darba algu, īpašuma stāvoklis atbilstošs juridiskās palīdzības saņemšanai un ir veikta iemaksa par juridiskās palīdzības saņemšanu.

Savukārt trauksmes cēlētājam valsts nodrošināto juridisko palīdzību var saņemt neatkarīgi no tā mantiskā stāvokļa, ja trauksmes celšanas dēļ trauksmes cēlētājam ir radušās nelabvēlīgas sekas, kuru risināšanai nepieciešama juridiskā palīdzība.

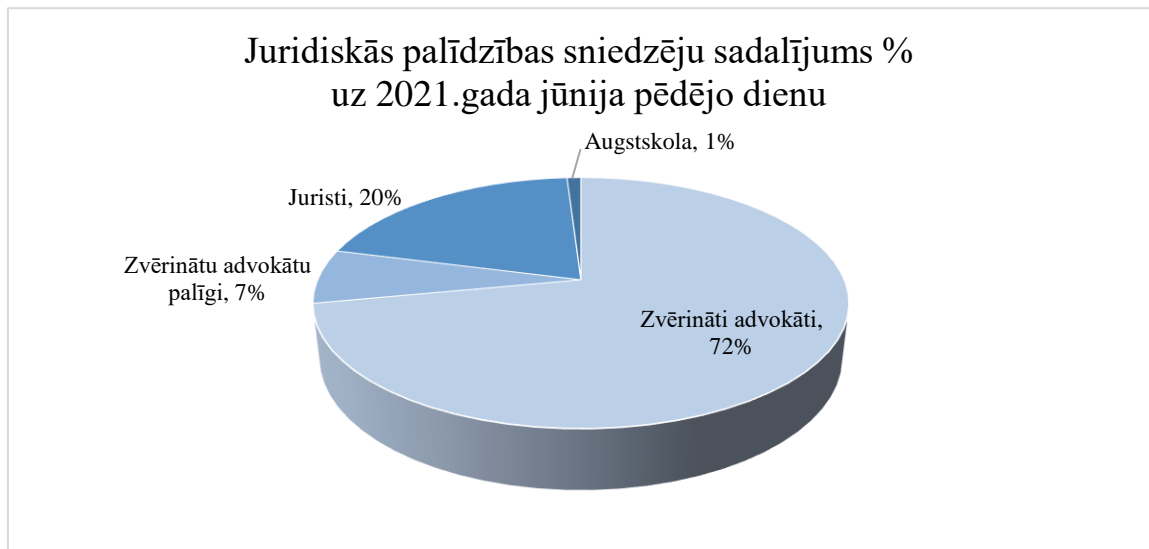
2021.gada pirmajā pusgadā (turpmāk – pārskata periods) JPA saņēmti 619 iesniegumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasījumam (turpmāk – pieprasījumi), kas ir par 11% vairāk nekā 2020.gada pirmajā pusgadā. Pieprasījumu skaita pieaugošā tendence skaidrojama gan ar personu pielāgošanos pandēmijas noteiktajiem ierobežojumiem, gan ar trūcīgo un maznodrošināto personu skaita palielināšanos,¹ jo 2021.gada 1.janvārī spēkā stājušies grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, ar kuriem paplašināts personu loks, kas var iegūt trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusu un mainījušies ienākumu sliekšņi sociālās palīdzības saņemšanai.

¹ Labklājības ministrija. Statistika sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā. Mēneša dati 2021.gadā. Pašvaldību informācija par sociālo palīdzību un LM aprēķini. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/media/14442/download>

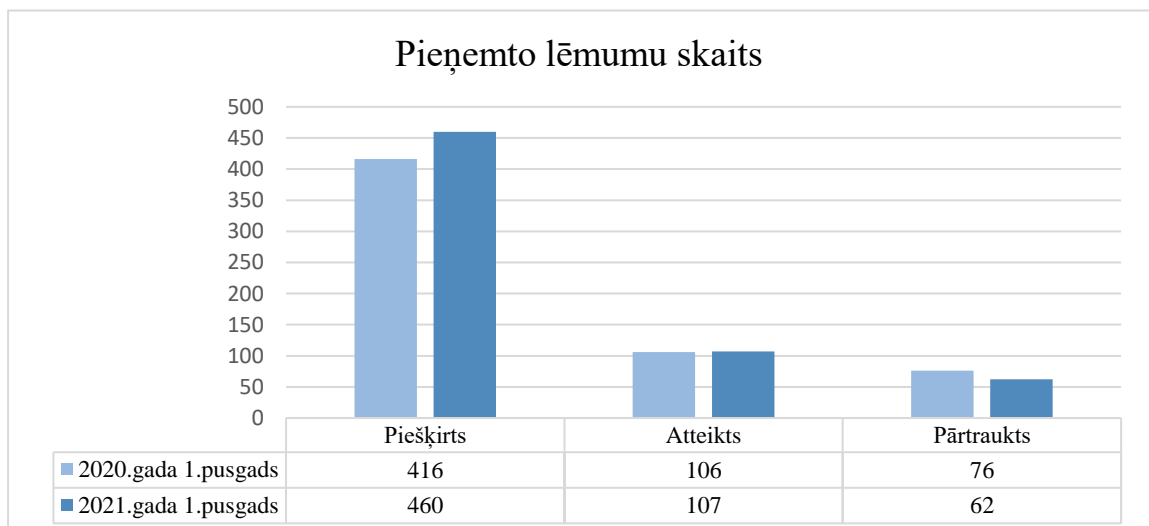
Lai nodrošinātu valsts nodrošināto juridisko palīdzību civillietās (t.sk. pārrobežu strīdos), administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesos, JPA slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar juridiskās palīdzības sniedzējiem (zvērinātiem advokātiem, zvērinātu advokātu palīgiem, juristiem, augstskolām u.c.). Uz 2021.gada jūnija pēdējo dienu spēkā bija 131 juridiskās palīdzības līgumi, tajā skaitā:

- 94 ar zvērinātiem advokātiem;
- 9 ar zvērinātu advokātu palīgiem;
- 27 ar juristiem;
- 1 ar augstskolu.

Pārskata periodā tika pieņemti 629 lēmumi:

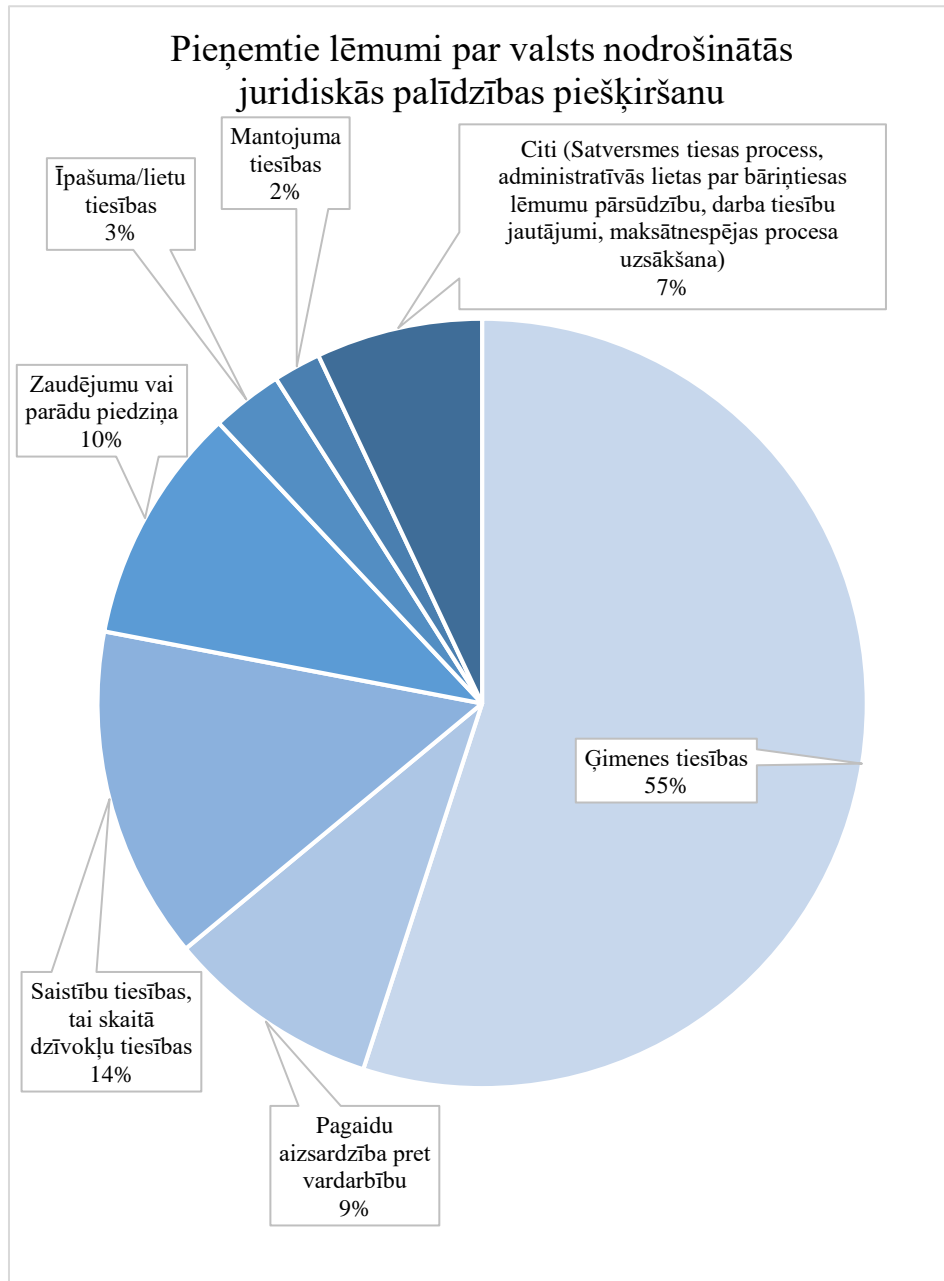
- 460 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu;
- 107 atteikumi piešķirt juridisko palīdzību;
- 62 lēmumi pārtraukt nodrošināt juridisko palīdzību.

Novērojams neliels pieņemto lēmumu skaita palielinājums salīdzinājumā ar 2020.gada pirmo pusgadu, kad tika pieņemti 598 lēmumi, kas skaidrojams ar pieprasījumu skaita palielināšanos.

Personas pamatā vēršas pēc juridiskās palīdzības civiltiesisku strīdu risināšanai:

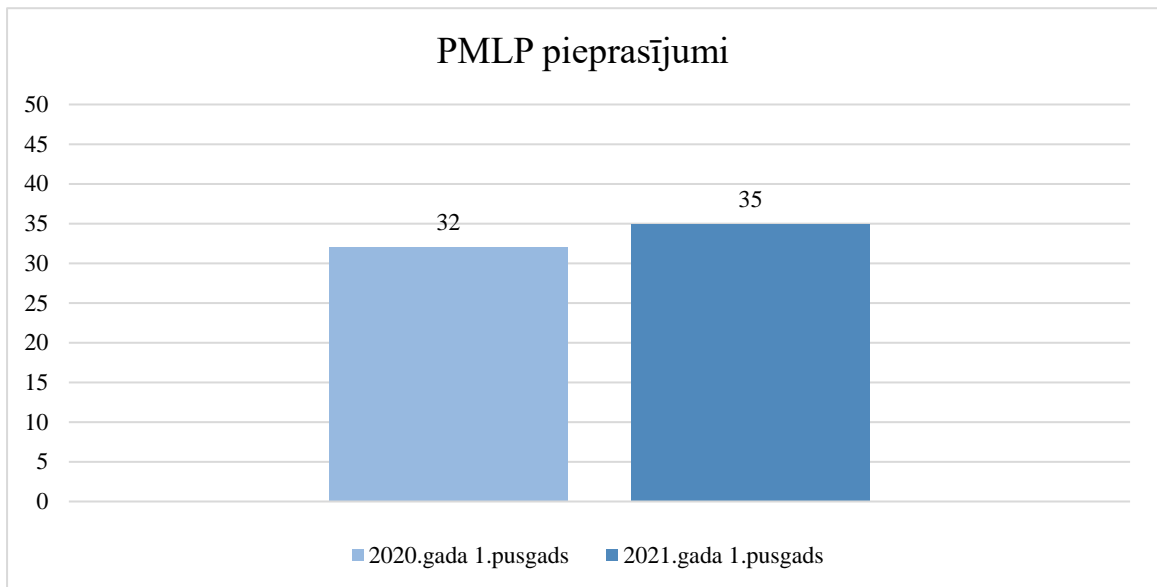
- ģimenes tiesībās (piemēram, laulības šķiršana, uzturlīdzekļu piedziņa bērna vai savam uzturam, paternitātes noteikšana, paternitātes pieņēmuma apstrīdēšana, saskarsmes tiesību noteikšana, pagaidu aizsardzība pret vardarbību u.c.);
- saistību tiesībās un dzīvokļa tiesībās (īres un komunālo pakalpojumu samaksas strīdi, dzīvojamās telpas lietošanas tiesību izbeigšana un izlikšana no tās u.c.);
- zaudējumu un parāda piedziņas jautājumos;
- darba tiesībās (atjaunošana darbā, nesamaksātās darba algas samaksa).

Pārskata periodā saņemti 5 pieprasījumi par juridiskās palīdzības nodrošināšanu trauksmes cēlējam, savukārt par valsts nodrošināto juridisko palīdzību Satversmes tiesas procesā tika saņemti 8 pieprasījumi.

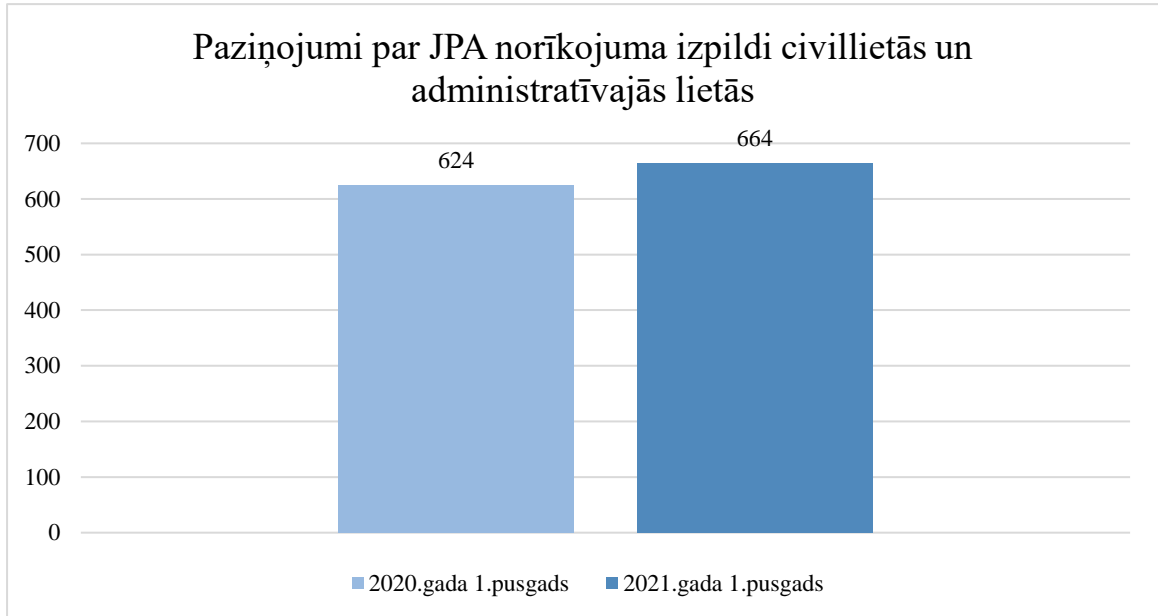
Valsts nodrošināto juridisko palīdzību administratīvajās lietās, ievērojot lietas sarežģītību un fiziskās personas mantisko stāvokli, pēc personas lūguma piešķir, pamatojoties uz tiesas (tiesneša) lēmumu. Pārskata periodā šādi lēmumi saņemti netika.

Salīdzinot ar 2020.gada pirmo pusgadu, pieprasījumu skaitā nodrošināt juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem pārskata periodā nav vērojamas nozīmīgas izmaiņas.

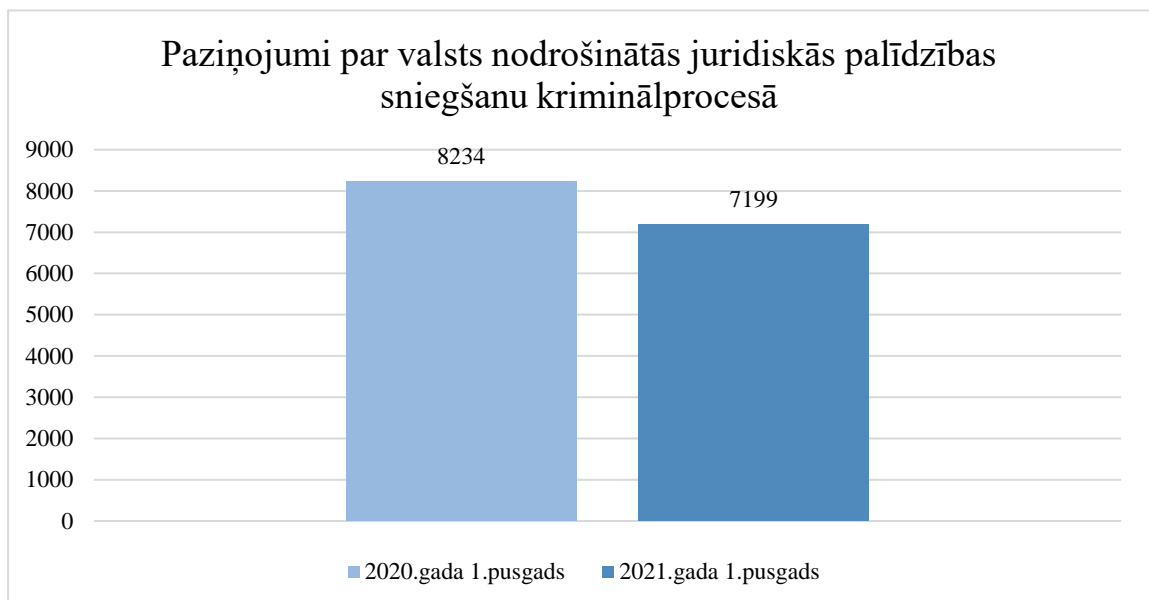

Pārskata periodā Tieslietu ministrijā saistībā ar valsts nodrošināto juridisko palīdzību tika apstrīdēti 6 JPA lēmumi, no kuriem 5 tika atstāti negrozīti un 1 tika atcelts daļā. Saņemtas 2 sūdzības, kurās apstrīdēts atteikums skatīt iesniegumu pēc būtības, un uz šīm sūdzībām Tieslietu ministrija sniegusi atbildes, norādot, ka JPA sniegtais skaidrojums atbilst Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma regulējumam. Saņemta arī 1 sūdzība par JPA lēmuma izpildi, ko Tieslietu ministrija atzinusi par nepamatotu.

Paziņojumi par administrācijas norīkojuma izpildi un juridiskās palīdzības sniegšanu civillietās, administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesā pārskata periodā saņemti par 6% vairāk nekā 2020.gada attiecīgajā periodā, kas izskaidrojams ar pieprasījumu skaita palielināšanos.

Pārskata periodā paziņojumi kriminālprocesos (par personu aizstāvību un cietušo pārstāvību kriminālprocesos pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma) saņemti par 16% mazāk nekā 2020.gada attiecīgajā periodā.

Saskaņā ar Ārstniecības likuma 68.¹ pantu pārskata periodā tika saņemti 79 paziņojumi (salīdzinājumam – 2020.gada pirmajā pusgadā tika saņemti 53 paziņojumi).

Izmaksātie naudas līdzekļi 2021.gada pirmajā pusgadā par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību (euro)	727 861,84
administratīvajās lietās	6570,18
civillietās	38 298,98
krimināllietās pēc procesa virzītāja uzaicinājuma	677 574,08
saskaņā ar Ārstniecības likuma 68. ¹ pantu	5418,60

2020.gada 5.jūnijā Saeima pieņēma Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumu (stājās spēkā 2020.gada 10.jūnijā), atbalstot JPA priekšlikumu iedzīvotājiem saņemt juridiskās konsultācijas ārkārtējās situācijas laikā juridisko jautājumu noskaidrošanai. Ievērojot joprojām aktuālu un mainīgu epidemioloģisko situāciju un nepieciešamību nodrošināt juridisku atbalstu strīdu risināšanā un seku mazināšanā, kas ir pieejams ikvienam, neatkarīgi no ienākumu līmeņa, kā arī novērtējot 2020.gadā organizēto telefonkonsultāciju lielo pieprasījumu, no 2021.gada 17.maija līdz 11.jūnijam JPA atkārtoti organizēja attālinātas telefonkonsultācijas. To sniegšanai tika piesaistīts 21 juridiskās palīdzības sniedzējs, un kopumā tika sniegtas 490 konsultācijas. Vēršoties pēc juristu palīdzības, iedzīvotāji vēlējas noskaidrot savas tiesības saistībā ar mantojuma tiesībām, īpašuma un dzīvokļa tiesībām, saistību izpildi un ģimenes strīdu risināšanā. Vairāk par norisi – <https://jpa.gov.lv/informacija-presei/pieprasijums-pec-attalinatam-juridiskam-konsultacijam-joprojam-loti-augsts>.

Tāpat iedzīvotāji aktīvi ir izmantojuši bezmaksas informatīvo tālruni 80001801, lai noskaidrotu jautājumus gan par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām, gan par valsts kompensācijas cietušajiem saņemšanas iespējām un citos jautājumos. Pārskata periodā ir saņemti par 38% vairāk zvani jeb 2997 zvani, salīdzinot ar 2020.gada pirmo pusgadu, kad tika saņemts 2171 zvans.